

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Критичне мислення – це здатність аналізувати, оцінювати і обґрунтовувати інформацію. У сучасному освітньому процесі в Українському державному університеті залізничного транспорту розвиток критичного мислення є важливою складовою підготовки майбутніх фахівців. Проблемно-орієнтовані методи навчання (PBL) є ефективним інструментом для стимулювання когнітивної активності здобувачів і формування навичок самостійного вирішення завдань.

1. Критичне мислення та його важливість. Критичне мислення передбачає вміння аналізувати, синтезувати і оцінювати інформацію. Воно є ключовим:

- для глибокого розуміння навчального матеріалу;
- ухвалення обґрунтованих рішень у професійній діяльності;
- адаптації до сучасних змін.

2. Проблемно-орієнтоване навчання: принципи та методи. PBL організовує навчальний процес навколо проблемних ситуацій, потребуючи від здобувачів активного пошуку рішень. Основні принципи:

- активність здобувачів - участь у процесі навчання;
- співпраця - робота в групах для вирішення проблем;
- проблемність - використання реальних завдань стимулює зацікавленість;
- методи - проблемні лекції, семінари, дискусії, проєктна діяльність і кейси.

3. Вплив PBL на розвиток критичного мислення. Проблемне навчання розвиває критичне мислення:

- через стимулювання когнітивної активності - здобувачі активно аналізують інформацію та застосовують її на практиці;

- формування навичок аргументації - здобувачам необхідно обґрунтувати свою позицію та ухвалювати рішення.

4. Практичне впровадження PBL:

- створення проблемних ситуацій - вибір тем і завдань, що відповідають галузі;

- роль викладача - організатор, консультант, мотиватор;

- роль здобувача - активний учасник і дослідник;

- організація - групові роботи та індивідуальні завдання, дискусії.

5. Оцінювання критичного мислення:

- критерії - глибина аналізу, логічність, оригінальність, аргументація;

- інструменти - проєкти, есе, презентації, тести.

6. Бар'єри та перспективи:

- бар'єри - недостатня підготовка викладачів, відсутність матеріалів, опір здобувачів змінам;

- перспективи - інтеграція PBL у різні дисципліни, використання технологій.

Проблемно-орієнтовані методи навчання є ефективним інструментом для розвитку критичного мислення здобувачів, оскільки дають змогу застосовувати знання на практиці та стимулюють творче вирішення проблем. Впровадження PBL у навчальний процес Українського державного університету залізничного транспорту сприятиме підготовці та підвищенню компетенції фахівців, здатних ефективно підлаштовуватися в умовах сучасного ринку праці.

1. Чжао У. Світові класи: виховання креативних та підприємницьких студентів. *Журнал освітніх інновацій*. 2012. Т. 10, № 2. С. 25-35.

2. Петров І. І. Цифрові технології в освіті: сучасний стан та перспективи розвитку. *Педагогічний огляд*. 2020. Т. 5, № 3. С. 60-75.

3. Грищенко О. В. Інтеграція проблемно-орієнтованого навчання у вищій освіті: метод. рекомендації. *Методичний вісник*. 2021. Т. 8, № 1. С. 40-50.

4. Савченко М. А., Коваленко Т. В. Критичне мислення в освітньому процесі: методи розвитку. *Сучасна педагогіка*. 2019. Т. 15, № 4. С. 78-90.

5. Іванова Л. П. Цифрові платформи для навчання: аналіз ефективності та впровадження. *Технології освіти*. 2022. Т. 3, № 2. С. 15-30.

6. Кузьменко Р. С. Проблемно-орієнтоване навчання в контексті сучасної освіти. *Наукові дослідження в освіті*. 2023. Т. 7, № 4. С. 50-65.